Саальчид

Киргизийн нэгэн сангийн аж ахуйн малчин эмэгтэйчүүдийн тухай өгүүллэг

Киргизийн нийслэлээс тэдий холгүй Аламедин районы төвд байхдаа Карл Марксын нэрэмжит сангийн аж ахуйн саальчин хоёр бүсгүйн талаар янз бүрийн хүмүүсээс янз бүрийн яриа сонссон юм.

Хүмүүс ерөнхийдөө сайн амлах боловч Галя Гронина, Анна Христенко хоёрын талаар тодорхой дүгнэлт хийчихэж хараахан чадахгүй байлаа.

Тэгээд тэр хоёр бүсгүйн ажилладаг сангийн аж ахуйд шууд явааd очсон юм.

Аня нь районы төв рүү ажлаар явчихсан, Галя нь ферм дээр ганцаараа байлаа. Галяг малын хашаа, автомат услуур, онгоц зэргээ үзүүлж явах зуур нь бүгд найрамдах улс даяар алдаршсан энэ хоёр саальчны тухай мэддэг бүхнээ тэмдэглэсэн дэвтрээ сэмхэн шагайв.

Хоёр эмэгтэй 300 үнээ маллахаар а в ч дажгүй маллаж байна.

Бусад саальчид тус бүр 12—15 үнээ малладаг.

Галя Аня хоёр үнээ бүрээс дунджаар хоёр мянган килограмм сүү саадаг бол эндэхийн саальчид урьд өмнө дөнгөж л мянга хүргэдэг байжээ.

Тэгвэл энэ чинь ямар охид вэ? яаж ийм амжилтад хүрээ юм болоо? юу ч бол өөрсдийн нь яриаг сонсоё.

ГАЛЯ ярих нь: Би Новосибирск нутгийн хүн.

Тэнд арван жилийн сургууль төгссөн.

Барилгачин болохоор шийдээд өргөгч цамхагийн машинчаар ажиллалаа. Байшин барьдаг байв.

Ээжтэйгээ хоёулахнаа амьдардаг байсан.

Киргизид одоо байгаа энэ хамтрал, манай төрөл садан байсан юм

Ээж маань төрөл саднаа бараадая.

Энд ингэж хоёулхнаа суугаад яах вэ? гээд хүрээд ирсэн юм.

- Хамтралд ирэхэд «барилгачин бидэнд хэрэгт э й. Гэхдээ саальчин бүүр ч их хэрэгтэй.

Чи комсомолын гишүүн үү? Тэгвэл гишүүний чинь хувьд ярихад мал аж ахуй бол бидэнд атар, талх гэсэн үг, өөрөөр тэмцлийн тэргүүн шугам гэж билээ.

Тийм л юм. Тэнд чинь очино гэв.

Үнээний фермд ирлээ.

Амьд үнээ анх үзэж байгаагаа ичээд «би чинь хотод төрсөн хүн шүү дээ» би хэнд ч хэлээгүй юм. Бусад саальчдаас үнээ яаж маллах, тэжээж саахыг сурсан.

Ном ч уншдаг байв.

Тэгээд хагас жилийн дараа овоо дасч даддлаа.

Нарийн ажаад байвал бид их л хуучин аргаар ажиллаад байх шиг санагдав. Би 14 үнээ малладаг байсан.

Тэгээд «надад дөчин үнээ өгөөд орхи» гэлээ шүү. Өөдөөс харин чи чинь солиороо юу? яаж дийлэх юм бэ? гэдэг байна. Тэгээд өгөх нь өглөө.

Тэр л үнээнүүдтэй би мөн ч зүдэрсэн дээ.

Тэжээх, услах ч яамай хэрэг.

Харин саахад гар тасарчих шахдагсан.

Комсомолын хороонд очоод цахилгаан саалтуурын талаар захиргаанд асуудал тавья.

Эрчим хүч манайд байна. Цахилгаан саалтуур сангийн аж ахуй худалдаад авна биз.

Угсрахыг нь өөрсдийн хүчээр дөнгөнө.

Манайд мэргэжилтнүүд бий.

Энэ бол манай комсомолын гавшгай ажил болох юм гэлээ.

Захиргаанд очиход намын зохион байгуулагч биднийг дэмжлээ.

Цахилгаан саалтуур угсарч эхлэв.

Би харин өөр нэгэн зүйлийн талаар боддог болов.

Сонин сэтгүүлд бичигддэг мал маллах тэргүүний арга барилын тухай боддог болж Аня, Христенко бид хоёр хөдөлж эхэлсэн юм. Энэ талаар Аня өөрөө яриг . . . гэв.

Галя, Аня хоёр фермээс дөрвөн километр зайд орших сангийн аж ахуйн тосгонд байнга амьдардаг.

Захиргаанаас тэдэнд нэг нэг бяцхан байшин фермийн дэргэд барьж өгчээ.

Тэр нь гэрэл, модон эдлэл, ном гээд юм бүхэнтэй ажиллаж амьдарч, сурах бүх нөхцлөөр хангагдсан юм.

Тэр байшингуудын нэгэнд суудаг Аня Христенкогийнд очлоо.

Аня гэртээ байж байв.

Галя бол зоримог шийдэмгий, дайчин бүсгүй гэдгийг та бүхэн өөрийн нь ярианаас мэдсэн биз ээ.

Харин Аня бол тайван, бууръ, суурьтай шал өөр бүсгүй.

Тэр хоёр, хоёр биенээ нөхдөг юм.

Аня юу гэж ярих нь вэ? АНЯГИЙН ярих нь:

Би Фрунзед төрсөн хүн. Киргизүүдийн дунд өссөн. Киргиз хэл мэднэ.

Заводад туслах ажилчнаар ажиллаж байлаа.

Нэг удаа биднийг комсомолын хороо дуудаад хөдөө тосгонд очиж хөдөө аж ахуйг бэхжүүлэх ажил хийх хэрэгтэй» гэв.

Тэгээд би Галятай адил явсан юм.

Сангийн аж ахуйд ирлээ. Намайг фермд томилов. Тэнд цахилгаан байгууламж угсарч байлаа.

Үнэнийг хэлэхэд эхний өдрүүдэд чухам юу хийхээ мэдэхгүй дэмий л холхиж байв.

Галя надтай уулзаад «юундаа уйтгарлаа вэ? надтай хамт үнээ саа» гэв.

Юугаараа ч юм бэ Галя надад эхлээд л таалагдаж билээ.

Тэгээд хамт ажиллаж, Галя намайг сургаж эхлэв.

Бид хоёр мал аж ахуйн шинэ арга ажиллагааны тухай ном уншдаг болов.

Галя бид хоёр гурван зуун үнээ авч маллав.

Тийм ч амар ажил биш шүү. Яагаад гэвэл фермээ механикжуулах ажлаа ч бас өөрсдөө гардсан юм. Фермийн мал тэжээх, услах ажлыг механикжуулах шаардлага тавилаа.

Сонин сэтгүүлээс уншиж, мэдсэн шинэ зүйл бүхнээ фермдээ нэвтрүүлсэн.

Манай үнээнүүд 2500 литр хүртэл сүү өгдөг боллоо.

Хүн болгон «гайхалтай юм» гэлцэнэ.

Гэвч гайхаад байх юм юу байх вэ дээ.

Мал маллагаандаа шинжлэх ухааныг нарийн баримталдаг юм.

Нарийнаар барахгүй маш нарийн баримталдаг.

Мал маллагааг бол вс-ноор хөтөлдөг.

Ойлгож байна уу?

Биднээс суралцахаар бүгд найрамдах улс улсаас ирдэг боллоо.

Чадах мэдэхээ дуртайяа үзүүлж, ярьж өгдөг.

Юугий нь нуух вэ дээ.

Үзэж харцгааж л байг, яриад байх юм гэвэл энэ дээ . . .

Галя, Аня хоёртой сангийн аж ахуйн цэнгэлдэх хүрээлэнд зугааллаа.

Тэр хоёр амьдрал ахуйгаа ярив.

Саяхан хоёулаа нөхөрт гарсан гэнэ

Хүч үл хайрласан хөдөлмөр, уран чадварыг нь засаг өндөр үнэлж одонгоор шагнажээ.

Хоёулаа хөдөө аж ахуйн дээд сургуульд эчнээгээр сурдаг гэнэ.

Александр Скрыпник (АПН)

Сум-нэгдэл, САА-н малчид тариачдаас В. И. Лениний товч намтар судлах программ

№	Заах сэдэв	цагийн тоо (мин)	хичээл орох он, сар, өдөр гариг
1.	В. И. Лениний бага, залуу нас	15	1969—11—12 Лхагва
2.	В. И. Ленин хувьсгалт ажлыг эхэлсэн нь	15	1969—11—14 Баасан
3	Намыг үүсгэн байгуулагч, түүний жолоодогч	15	1969—11—19 Лхагва
4.	—“—	15	1969—11—21 Баасан
5.	—“—	15	1969—11—26 Лхагва
6.	Октябрийн социалист хувьсгалын жолоодогч	15	1969—11—28 Баасан
7.	Зөвлөлт төрийг үндэслэн байгуулагч	15	1969—12—3 Лхагва
8.	—“—	15	1969—12—5 Баасан
9.	—“—	15	1969—12—10 Лхагва
10	Зөвлөлт орныг батлан хамгаалах ажлыг толгойлсон нь	15	1969—12—12 Баасан
11.	—“—	15	1969—12—17 Лхагва
12.	Олон улсын коммунист хөдөлгөөний жолоодогч	15	1969—12—19 Баасан
13.	Социалист нийгмийг бүтээн байгуулагч	15	1969—12—24 Лхагва
14.	—“—	15	1969—12—26 Баасан
15.	Бие өвчтэй	15	1969—12—31 Лхагва
16.	Социализм байгуулах төлөвлөгөө	15	1970—1—2 Баасан
17.	Ленин нас эцэслэсэн нь	15	1970—1—7 Лхагва
18.	Ленинизмийн тугийн дор	15	1970—1—9 Баасан
19.	Монголын ард түмэн Лениний заасан замаар	15	1970—1—14 Лхагва
20	—“—	15	1970—1—16 Баасан
	Бүгд дүн	15	1970—1—21 Лхагва

Тайлбар: «В. И Лениний товч намтар» 1969 оны хэвлэл номыг ашиглах хэрэгтэй.

Үзэл суртлын хэлтэс

Лүн сумын 8 жилийн дунд сургуулийн 5 А ангийн багш Ч. Доржгочоо ангийнхаа онц сурлагатан Д. Алтанцэцэг, Г. Алтанцэцэг, Б. Чанцалдулам, Т. Дуламсүрэн нарт зөвлөлгөө өгч байна.

Манай сурвалжлагчийн авсан гэрэл зураг

ТИВ ДЭЛХИЙН СОНИНООС

■Акул загасны арьсаар эртний хүмүүс хуурай хийдэг байжээ.

Номхон далайн зарим арлуудын оршин суугчид одоо ч гэсэн тийм хуурайг хэрэглэсээр байгаа гэнэ.

■Байшин дугаарлах явдал анх Лондон хотод, шуу дангийн хайрцаг 16 дугаар зууны дунд үед Флоренц хотод тус тус үүсчээ.

Хариуцлагатай эрхлэгч Н. МӨНХӨӨ

(Х—00764) «Анхдугаар таван жил» сонины үйлдвэрт хэвлэв

Орон бүхний пролетари нар нэгдэгтүн!

Анхдугаар ТАВАНЖИЛ

Төв аймгийн намын хороо, А. Д. Х. Гүйцэтгэх захиргааны сонин.

22 дахь жилдээ
№ 85 (1869) | 1969 оны 11 дүгээр сарын 13 | ПҮРЭВ

В. И. Ленин ба хэвлэл

Владимир Ильич Ленин суут онолч, нам төрийн аугаа их жолоодогчийн зэрэгцээгээр намын хэвлэлийн хосгүй мастер байсан билээ. В. И. Ленин, намын хэвлэл, редакторлах, зарчимт үндсүүдийг боловсруулах талаар, асар их гавъяа байгуулсан бөгөөд пролетарийн хувьсгалт хэвлэлийн, анхны алхамаас эхлээд, нийтийг хувьсгалт ёсоор өөрчлөн байгуулах үйл хэрэгт зориулагдсан, шинэ хэв шинжит хэвлэлийн мөн чанарыг үндэслэсэн юм.

В. И. Ленин, намын хэвлэл, юуны өмнө марксист бат чиглэлтэй, зарчимч үзэл санааны гүн гүнзгий агуулгатай байх ёстой гэж шаарддаг байсан төдийгүй, намын хэвлэлийн талаар онолын чухал үндэслэл боловсруулан, энэ талаар олон тооны өгүүлэл товхимол, захидал, сурвалжлага бичиж үлдээсэн юм. Владимир Ильич өгүүлэл, өгүүлбэр, үг болгонд коммунист үзэл санаа шингээхийг эрмэлзэж сонин сэтгүүлийг коммунизмын төлөө тэмцлийн зэвсэг болгох гэж мэрийдэг намч коммунист байр сууринаас ханддаг байлаа.

Хаант засгийн хяналт ид гаарч байсан үед коммунист үзэл санаа цухуйлган хэвлэлийн тусламжтайгаар ухуулга сурталнэвтрүүлэг хийх, намын байгууллага, ажилчны байгууллагуудад туслах ажлыг зөвхөн нууц хэвлэлээр гүйцэтгэхээс өөр аргагүй байсан тэр үед Ленин сонин хэвлэлийн ажлаа эхэлсэн түүхтэй. 1905 онд гарч эхэлсэн «Вперед» сонины хянагч байгаад төв хэвлэлийг сүүлд гаргагч болсон В. А. Карпинский болон А.Луначарский, Н. К.Крупская, М. С. Ольминский нарын зэрэг хамтранзүтгэгчид Владимир Ильичийн сонин хэвлэлийн ажилд маш ойр дотно хандаж биечлэн оролцож байсныг сайн мэдэх билээ.

Владимир Ильич Зөвлөлт төрийн тэргүүн болоод байхдаа хүртэл анкетын мэргэжлийн тухай асуултанд «сэтгүүлч», «зохиолч» гэж хариулдаг байсан. Ленин, сонины өгүүлэл сурвалжлагаас амьд сэргэг санаа, амьд тод үг, авъяас билгийн өчүүхэн оч сонин баримтыг эрээд хэрэв олвол тэр өгүүллийг боловсруулах, зохиогчтой нь ярилцах, бичгээр харилцах ажилд хөдөлмөр ба цагийг хайрладаггүй байлаа.

Редакцийн газар үй олноор нь хүлээн авдаг ажилчдын өгүүлэл, тэмдэглэлийг Владимир Ильич нэн их хайр халамж анхааралтайгаар засч ажилчин сурвалжлагчдын стиль, хэлний өвөрмөц онцлогийг хадгалахыг эрмэлздэг байжээ. В.И.Ленин онолын болон, гүн ухааны сэдэвт олон томоохон зохиол туурвисан бөгөөд бүхий л насныхаа турш бичсэн зүйлийн нилээд нь сонин сэтгүүлийн хуудсанд бичигдсэн өгүүллэгүүдээс бүрдэх бөгөөд уг бүтээлүүдийн нилээд хувь нь хуучин Искрийн өмнөх үе, Искра, Вперед сонины гарч байх үе, анхны хувьсгалын жилүүд ба харгислалын үе, ажилчны хөдөлгөөний шинэ өрнөлтийн үе, 1917 оны хоёр дугаар сар хүртэл дайны жилүүд, дараах бүх жилүүдийн хэвлэлүүдэд тусгагдсан юмаа.

В. И. Ленин намын хэвлэлийн үүрэг ролийг өндөрт тавьж түүнийг бий болгохын төлөө цөхрөлтгүйгээр ажилласны үр дүнд ажилчны өдөр тутмын сонинтой болсон явдлыг Ленин, Петербургийн ажилчдын бүтээсэн аугаа их үйлс гэж тодорхойлсон юм.

Владимир Ильичийн бүх амьдрал, үйл ажиллагаа нь сонин хэвлэлтэй маш нягт зузаан холбоотой байсан төдийгүй цагдаагийн газраас үндсэн ажил юугаар амьдардаг тухай асуултанд хариулахдаа: «Петербург» хотод хэвлэгддэг «Правда» хэмээх оросын ардчилсан сонин ба мөн «Социал демократ» нэрээр Парис хотод гардаг орос сонины сурвалжлагч билээ. Миний амьдралын эх сурвалж энэдээ» гэж хэлсэн байдаг.

Ленин правда сонины удирдаж байхдаа ерөнхий редакторын үндсэн үүргүүдийг гүйцэтгэж байсан бөгөөд энэ сонинд өдөр бүр шахам захиа бичиж түүний өгүүлэлүүд элдэв нууц нэртэйгээр хэвлэгдэж байв.

Правда сониноор дамжин Ленин хийгээд Төв хорооны удирдамжууд орон нутгийн намын байгууллагуудад очиж, орон нутгийн намын байгууллагын мэдээлэх материалууд, Төв Хороо, Ленинд хүрч байлаа. Правда сонин, Марксизм-Ленинизмийн үзэл санааны түгч, намын үзэл суртлын хурц зэвсэг большевик хэвлэлийн дайчин уламжлалыг улам баяжуулсаар байна. Манай намын хувьсгалт хэвлэлийн дайчин замналын түүхч В. И. Лениний нэр, түүний аугаа их сургаалтай салшгүй нягт холбоотой юмаа. Монгол Ардын намыг байгуулах тэмцэлд чухал үе нь болж тэмдэглэгдсэн Монголын үнэн сонин, манай намын хамгийн анхны хамтын ухуулагч, суртал нэвтрүүлэгч, зохион байгуулагчийн үүргийг нэр төртэй гүйцэтгэсэн билээ.

Ленин ба „Правда" сонины алдарт дайчин уламжлал нь манай хувьсгалт хэвлэлд үлгэр дууриал үзүүлсээр байна.

Мэргэжилтнүүд Зуунмод хотод

Аймгийн Намын Хороо, АДХГ Захиргаа, МЗНН—ийн аймгийн зөвлөл аймгийнхаа сум—нэгдэл, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлд төрөл бүрийн мэргэжлийн чиглэлээр ажиллаж байгаа Зөвлөлтийн ба Унгарын мэргэжилтнүүдийг аугаа их Октябрийн социалист хувьсгалын 52 жилийн ойг тохиолдуулан, аймгийн төв Зуунмод хотод урин ирүүлж, В.И. Лениний мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулан байгуулсан Лениний үйл амьдрал, зохиол бүтээлийг харуулсан танхим, үйлдвэрлэлийн хоршооллын артелийн хөдөлмөрийн алдар танхим, хивсний тасаг, аймгийн орон нутгийг судлах музей зэрэг түүхт дурсгалт зүйлүүдтэй танилцуууллаа.

Мөн мэргэжилтнүүдийг Октябрийн социалист их хувьсгалын 52 жилийн баярын хуралд суулгаж соёлын ордны концертыг үзүүлж, Октябрийн 52 жилийн ойд зориулсан аймгийн АДХГ Захиргааны даргын хүлээн авалтанд оролцууллаа.

Ч. Буян-очир

Нэгдэлжих хөдөлгөөн ялсны 10 жилийн ойд

Манай суурь

Баянзүрх сумын «Сүхбаатарын зам» нэгдлийн „Тэрэлж" бригадын Төрбадрах ахлагчтай суурийн хамт олон 1969 онд суурийн үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөт даалгавруудыг хугацааны нь өмнө давуулан биелүүлэхээр үүрэг авч социалист уралдаан өрнүүлэн ажилласнаар 10 сарын суурийн төлөвлөгөөт үзүүлэлтүүдээ давуулан биелүүлэв.

Мөн мал өвөлжилтийн бэлтгэлийн үлгэр жишээчээр сайн хангаж, саах сүүнийхээ төлөвлөгөөг 100,7 хувиар биелүүлж бахдам сайхан амжилт гаргав.

Энэ суурийн Долгор, Сэнгэн, Хажидсүрэн нар тус бүр 15 үнээ хариуцан ажиллаад төлөө 100 хувь бойжуулж сүү саах үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөг 11 дүгээр сарын 1-нд 104—130 хувиар биелүүлж бусдыгаа хошуучилж байна.

С. Цэнд

Ууган даргын бригад

Бүрэн сумын «Бүрэндэлгэрэх» нэгдлийн 2 дугаар бригадын зөвлөл (дарга нь нэгдлийн ууган дарга Ч. Амгаа) тус бригадын хамт олон сүүлийн 3 жил дараалан үйлдвэрлэлийнхээ төлөвлөгөөт даалгавруудыг 101—103 хувиар биелүүлж, бригадуудын социалист уралдаанд тэргүүн байр эзлэж, сумнаас шилжиж явах социалист уралдааны туг, мөнгөн шагналыг авсан бригад билээ.

—Тус бригад 1969 оны 3 дугаар улирлын мал тооллогын дүнгээс үзэхэд мал өсгөх төлөвлөгөөг таван төрөл дээр нь 100,9—110 хувиар өсгөж, жилийн эцэст 16,3 мянгад хүргэхээс 18,0 мянгад хүргэж 1,7 мянган малаар давуулах боломжтой байна.

—Тус бригад төлөө 100,3 хувиар бойжуулж, таван төрлийнхөө ноосыг төрөл дээр нь 100—101 хувиар хуулийн хугацаанд биелүүллээ.

—Хонь, ямааны сүү 69,5 мянган литр ашиглахаас 67,3 мянга, гүүний сүү 50,0 мянган литр ашиглахаас 48,7 мянган литр тус тус ашиглаж үйлдвэрлэлийн даалгавраа биелүүллээ.

—1969 онд бригадын гишүүдийн хүчээр хашаа 3, уурхайн худаг 1—ийг гаргаж төлөвлөгөөгөө 100 хувь биелүүлж, тус бригадын хамт олон нэгдлийнхээ 10 жилийн ойн өмнө сайхан амжилт оллоо.

—Тус бригадын зөвлөл нэрэмжит их ойнуудыг угтсан өрнүүн хөдөлмөртөө нэгэн зэрэг хамтын хүчээр хамтынхаа социалист аж ахуйг хөгжүүлэн, 1969—1970 оны мал өвөлжилт, төл хүлээн авах бэлтгэл хангах ажилдаа шуурхайлан ажиллацгааж байна.

Батбилэг

ТОВЧХОН

—Аймгийн банкны хэлтэс их ойн өмнө 3 дугаар улирлын кассны орлогын төлөвлөгөөг 101,9 хувь, өөрийн хүчээр хураах орлогын төлөвлөгөөг 100,8 хувь, татан авалтын төлөвлөгөөг 108,5 хувиар биелүүлэв.

Н. Бидээсүрэн

ИХ ОЙГ УГТАЖ...

Жаргалантын САА-н дэргэдэх Зоя Космедъмекаягийн нэрэмжит 10 жилийн дунд сургуулийн пионерийн бүлгэм В.И.Ленинний мэндэлсний 100 жилийн ой угтаж сургууль дээрээ Ленинний танхим байгууллаа.

Танхимдаа В.И.Ленинний үйл-амьдрал хувьсгалт үйл ажиллагаа, Ленинний эх орон ЗХУ-ын хөгжилт, Зөвлөлтийн хүүхдүүдийн үйл амьдралыг харуулснаас гадна Ленинний дуу хоолойг пянзаар болон магнитфоноор сонсгож диафильмээр В.И.Ленинний үйл амьдралыг харуулсан зургууд тавьж үзүүлж байна.

Танхимаа тогтмол ажиллуулж тэндээ ленинч хичээл, ленинч уншлагуудыг тогтмол явуулж, бүлэг салаадыг тусгай хуваариар үйлчилж байна.

Тус сургуулийн ХЗЭ-ийн хороо, пионерийн зөвлөл, тусгай төлөвлөгөө гаргаж, эвлэлийн гишүүн пионер бүрийг ленинч шүүлэгт бэлтгэж үүрэг авахуулан үүр бүлгийн хурал цуглаанаар хэлэлцэн баталжээ.

Ангиудад В.И.Ленинний нэрэмжит ширээг бий болгож тусгай болзлоор сурлага сахилгаар шалгарсан пионер сурагчдыг тэр ширээнд хүндэтгэлтэйгээр суулгаж байна. Бүлэг бүрээр В. И. Ленинний бага ба идэр нас, Ленин хувьсгалын жилүүдэд, Ленинний хүүхдүүд гэх зэрэг сэдэвт зургийн цуглуулгын уралдаан зарлаад ажиллаж байна. Ангиудад В.И. Ленинний тухай сэдвээр зохион бичлэгийн уралдаан явуулж шалгаруулжээ. Анги бүрийг ор с хол дээр 10 минутын концерттой болгон түүнийг тоглуулан шалгаруулахаар бэлтгэлээ хийцгээж байна. «Ленинний сургаал мөнх», «Ленин бидний багш» зэрэг сэдвүүдээр бүлгийн сэдэвт ажлууд явуулж Ленинний нэрэмжит өндөр бүтээлийн ажил зарлаж хөдөлмөр сурлагын аврагуудыг шалгаруулж байна. Цаашдаа Улаанбаатар хотод бүх пионерийн идэвхтнээ аялуулж Ленинний нэрэмжит газруудтай танилцах гэж байна.

Манай идэвхтэн сурвалжлагч

СОЁЛ УРЛАГИЙН ҮЗЛЭГ

Батсүмбэр сум САА-н нам, олон нийтийн байгууллагууд сумынхаа бүх албан газар, нийт хөдөлмөрчдийн дунд түүхт ойнуудыг угтаж соёл урлагийн үзлэг явуулж 11 байгууллагаас 80 гаруй уран сайханчид оролцуулснаас 8 жилийн дунд сургуулийн уран сайханчид, САА-н ногооны 1, 2 дугаар бригадын уран сайханчид бусдаасаа амжилттай оролцож, болзолт шагнал хүртэв.

Дуучин Цогзолмаа, Чулуунбаяр, Баасанжав, Чимэдцээ нарын дуулсан дуунууд хөдөлмөрчдийн сонирхлыг ихэд татав.

Х. Бямбасүрэн

АУГАА ДАРХЧУУЛЫН НЭГ

(ТЭМДЭГЛЭЛ)

Барилгачин хүнийг аугаа түүхийн дархан гэж сананам. Барилга! Энэ чулуугаар бичсэн түүх байнам. Номин тал хангай говьдоо барьсан харш орд гэгч ном судрын үсэг мэт үл сэвтэх түүхийн их мөрүүд байнам.

Эх нутгийнхаа чулуу шороог эвлүүлэн дэвлүүлэн байж энх цагийн сууц ордыг босгогч маань хэн билээ? Барилгачин!

Төө биений зүтгэлээр эзгүй хээрийг чимэж төр түмнийхээ хайрыг хүртэх хувьтай хэн билээ? Барилгачин!

Тэдний нэгэн болох ХЗЭ-ийн гишүүн Балдангийн Батбаяр залуу байна.

Сар жилийн нь төлөвлөгөөний гүйцэтгэлийг нь харвал 2—3 хүний хийх ажлыг бардам амжуулдаг хүн юм.

Нүүрсний хотхон гэлцэх Налайхын Барилга конторт орж ажиллахдаа тэрээр 16 настай байсан.

Энэ есөн жилийн өмнөх явдал. Үүнээс хойших гурван жилийг ардын цэрэгт алба хааж үлдэх зургаан жилийг барилгын талбайд өнгөрөөжээ.

Батбаяр барилгад анх ачаа ачигчаар орсон. Одоо түүнээ хийж явна.

Ажлыг их бага, хар цагаан гэж үзэлгүй чухам юухан ч бол бүтээе гэдэг нэгэн үзүүрт сэтгэл энэ биш үү.

. . . Нэг машинд ачаа ачигч хоёр байдаг юм.

Манай Батбаяр ганцаараа яваад хоёр хүний ачих хугацаанаас арай түргэн ачаад, буулгачихна.

Дөрвөн тонны ачааг дунджаар 25—30 минутад ачих 20—25 минутад буулгах ёстой бол ачих буулгах тутамд 10—15 минут хэмнэж амждаг хүн.

Нямбайгий нь яана! Барилгын бүдүүн хадуун материалы чинь эгээл торго дурдан, толь шаазан шиг санана гэж нэг дарга ярив.

Цаг бол алт гэнэм. Тэгэхлээр Батбаяр алт хэмнэдэг хүн байх нь ээ!

Энэ оны намаржин Дамбацэрэн жолоочийнхоо хамт Долооны элсэнд давхиж өдөрт 4-өөс доошгүй явж буй гэнэ.

Өдөрт дунджаар гурван түм хоёр зуун кило элс шороо тэргүүтнийг ачиж буулгадаг энэ залуугийн ачиж буулгасан бүгдийг нийлүүлбэл нэгэн их уул овоо босох болно. Ачааг түргэн ачиж буулгадаг аргаасаа хэлж өгнө үү? гэсэнд:

—Элс шороо ачихад хүрзээ сайн цэвэрлэх, тэгвэл хүч бага орно.

Хүрзний иш биед тохирсон, ажлын үед хугарч ажил саатуулахгүй бөх бат байх нь чухал.

Урин цагт өглөө оройн сэрүүнийг ашиглан ажиллах нь сайн. Ямар ч ажлын хүн өөрийн ажлын цаад учир холбогдлыг мэддэг байвал ажлаа заавал бүтээнэ.

Би муу ажиллан, нэг өдөр, нэг цагийг үр дүнгүй алджээ гэхэд Барилгын талбайд хэдэн ч хүн материалаар саатаж мэднэ. Цаашилбал техникийн хүчин чадлыг дүүрэн ашиглах талаар газар бүр ажил болж байхад машин сул зогсоогоод байхыг яаж бодох вэ гэх нь энэ жирийн ажилчин байгууллагынхаа ажлыг мэддэг, түүний төлөө хүчээ ч гамнадаггүй нь ил.

Батбаяр ийнхүү өөриймсөг сэтгэл өрнүүн чадлаар ажилласны үрээр 1968 оны жилийн төлөвлөгөөг 104,5 хувь, энэ оны эхний хагасын төлөвлөгөөг 124 хувиар тус тус гүйцэтгэж 10 дугаар сарынхаа төлөвлөгөөг 305 хувиар биелүүлсэн их амжилтаар Октябрийн их баярыг угтжээ.

Д.Цоодол

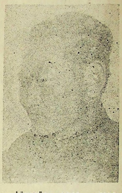

Аймгийн авто тээврийн 13 дугаар баазын шуудан тээврийн жолооч Ө.Шагдар хамт олноо хошуучлан яваа сайчуудын нэг юм.

Тэрээр 1968 оны хүн тээврийн тн км-ийн төлөвлөгөөг 128,3 хувиар, 1969 оны төлөвлөгөөг хагас жилийн өмнө 167,7 хувиар биелүүлсний дунд улс ардын аж ахуй, соёлыг хөгжүүлэх IV таван жилийн төлөвлөгөөг 128,5 хувиар биелүүлж 1971 оныхоо ажилд ороод байна.

Гэрэл зургийг
Х. Аръяажав
Л. Дамдиндорж

ЛЕНИН БА ЗАЛУУЧУУД

В.И.Ленин залуу үеийнхний хүмүүжил боловсролын талаар цаг үргэлж анхаарч ирсэн билээ.

Шинэ нийгэм байгуулах онолын үндэс болсон Ленинний интернационалист сургаалыг залуу үеийнхнийхээ ухамсарт баттай шингээх нь хичнээн их ач холбогдолтой болж байгааг дэлхийн коммунист ажилчны намууд ч онцлон анхаарах болсон байна.

Энэ юнд болсон дэлхийн коммунист ажилчны намуудын Москвагийн зөвлөлгөөн В. И. Ленинний мэндэлсний 100 жилийн ойн тухай уриалалд бичихдээ:

«Ленинний зохиол бүтээлийг судлагтун! харгислал дарлал мөлжлөгийн эсрэг, социализм энх тайвны төлөө тэмцэлд зоригжуулах ширгэшгүй ундрагыг та бүхэн Ленинний зохиолоос олж авна.

Ленинний зохиол бүтээлтэй танилцах нь залуу үед манай эрин цагийн хувьсгалт хэтийн төлөвийг улам тод харахад нь тус болох юм» гэсэн билээ.

Ер нь В.И.Ленин залуучуудын эвлэл, түүний гишүүд залуучууд ямар байр суурь эзлэж ямар үүрэг зорилттой байвал зохих вэ? гэдгийг бүүр 1920 оны 10 дугаар сарын 2-нд коммунист залуучуудын эвлэлийн бүх оросын III их хурал дээр залуучуудын эвлэлийн зорилтыг тодорхойлон заасан билээ.

В.И.Ленинний энэ алдарт өгүүлэл нь зөвлөлтийн ард түмний бүхэл бүтэн үеийг хүмүүжүүлсэн түүхэн ач холбогдолтой зохиол юм.

Энэ зохиолдоо залуучуудын үүрэг зорилтыг тодорхойлохдоо «Коммунизм байгуулах жинхэнэ зорилт чухамдаа залуучуудад ноогдож байна» гэжээ.

Чухам л ийм зорилт манай залуучуудын өмнө зогсож байгаа учраас өөрийн оронд социализм коммунизмыг байгуулах их үйлсийн манлайд манай залуучууд хошуучилж байна.

Зөвхөн тус аймгийн ХЗЭ-ийн гишүүд залуучууд В.И. Ленинний мэндэлсний 100 жилийн ой угтсан өрнүүн хөдөлмөрийн өдрүүдэд амласан үүргээ амжилттай биелүүлж байгаа жишээ баримтууд олон байна.

Манай залуучууд нөөц бололцоог ашиглан үйлдвэрлэлийн хүч чадлыг нэмэгдүүлэн хөдөлмөрийн бүтээмжийг дээшлүүлэх талаар их зүйл санаачилж байна.

Борнуурын САА-н Цэгмид ахлагчтай СХТ бригадууд В.И.Ленинний мэндэлсний ойг угтаж байгалийн баялаг нөөц бололцоог ашиглан 5000 төгрөгийг хуримтлуулсан байна. Тус САА-н тракторчин Орсоо жилийнхээ төлөвлөгөөг 2 сарын өмнө 115 хувь, саальчин Чимгээ, Нина нар 100—110 хувь, Баянцогтын САА-н залуу саальчин Наранцэцэг сүүлийн 3 жилд төлөвлөгөөгөө 127,1—141,7 хувиар, аймгийн төвийн хивсэн тасгийн хивсчин Р.Баасанжав IV таван жилийн төлөвлөгөөгөө энэ сарын байдлаар 106,4 хувиар, Батсүмбэрийн САА-н саальчин Баасанбаяр, ногоочин Наранхүү, Бадамханд, тракторчин Цэцэнбаяр нарын зэрэг эвлэлийн гишүүд 1969 оны төлөвлөгөөт ажлаа 190—300 хувиар биелүүлсэн дүнтэйгээр бусдыгаа хошуучлан В.И.Ленинний мэндэлсний 100 жилийн ойг угтаж Ленинч ёсоор сурч хөдөлмөрлөж байгаа эвлэлийн гишүүд залуучууд олон байна.

Ленинч ёсоор хөдөлмөрлөхдөө залуу хүн бүр өдөр тутмын ажлынхаа нийгмийн ач холбогдлыг гүнзгий ойлгож түүнийгээ эх орондоо социализм бүрэн байгуулахын шийдвэрлэх нөхцөл гэж үзэж хариуцсан ажил үйлсдээ бүтээлчээр хандан ямагт урагшаа ахиж, ажил үйлдвэрлэлийнхээ шинэ шинэ нөөц бололцоог илрүүлэн ашигладаг, хөдөлмөрийн бүтээмжийг дээшлүүлэх арга замыг хайн сүвэгчилж бүтээл гаргадаг байхад оршино.

Ленинний үзэл санаагаар оюун ухаан, ажил хөдөлмөр, амьдралынхаа зүг чигийг заалгасан манай залуучууд Ильичийн гэрээслэлийг санаж түүний суут бүтээлүүдийг бүтээлчээр судлан амьдралд хэрэгжүүлсэн дүнгээр их удирдагчийнхаа ойг угтах явдал шаардагдаж байна.

Д.Давдай

МЭРГЭЖИЛТНИЙ ЗӨВЛӨМЖ

Мал сүргийг тарган тавтай онд оруулъя

Мал сүргийг өвөл хаврын хүнд бэрх улирлаас хамгаалан түүнийг онд бүрэн мэнд оруулах хариуцлагатай улирал эхлэж байна.

Зун намрын улиралд мал сүрэг билчээрээс зохих хэмжээний тарга хүчийг авч чаддаг боловч өвөл хаврын улиралд билчээрийн ургамлын нөөц 60—75 хувиар багасч малын билчээрт байх хугацаа 4—6 цагаар богиносдог зэрэг нь энэ үеийн арчилгаа маллагаа өвөрмөц байхыг шаардана.

Өвлийн улиралд ч билчээр нь манай мал сүрэгт тэжээлийн гол зүйл хэвээр байх тул түүнийг нарийн хуваарьтай ашиглах нь ихээхэн ач холбогдолтой юм.

Бог малын суурийг өвөлжөөнд буумагц билчээрээ 3 хэсэгт хувааж ашиглах нь тохиромжтой.

Эхлээд билчээрээсээ алсын эсвэл цас их орж хөрөлдөг газрын билчээрийг ашиглана.

Цэлмэг дулаан өдөрт уулын хөндий, бэл зэрэг нөмөр багатай газрын билчээрийг, хүйтэн салхи жавартайд уул толгодын энгэр нөмөр сайтай билчээрийг, бүрхэг цас шуургатайд өвөлжөөний ойролцоо салхины дээд талын хамгийн нөмөр дулаан билчээрийг тус тус ашиглахаар ерөнхий хуваарь хийж мөрдөх нь ашигтай.

БНМАУ—ын Хөдөлмөрийн баатар,хоньчин Очир гуай залуу малчдад зөвлөхдөө:

«Малчин хүн аль ч улирлыг амар хялбарт бодож болохгүй.

Тулгарсан цаг болгоноо хатуу гэж санах хэрэгтэй» гэжээ. Хүйтний улиралд малыг хэзээ ч эзэнгүй орхиж гүйлгэж болохгүй.

Тэгэхдээ ахмад малчдын туршлагаар өглөө билчээрт гарч байгаа малын дулаацахыг түргэтгэх, оройд хэвтэртээ ирэх үеийн дааралтыг багасгахын тул нар мандах зүгт билчээж, оройд нар жаргах зүг рүү харуулан ирүүлж хотлуулах нь ашигтай. Малын ул туурайг халцарч муудахаас хамгаалах нь малыг тарган тохилог онд оруулах чухал зүйлийн нэг юм.

Иймд хонийг өглөө хотноос гармагц халуун бууцыг нь овоолж, орой хонио хотлохын өмнө дэлгэж байх нь зүйтэй.

Ингэж овоолоод бүтээсэн бууц өдрийн цагт цантдаггүйгээс гадна халуун бүлээнээрээ байх тул мал хайрагдаж турдаггүй байна.

Хөдөлмөрийн баатар,хоньчин Ганболдын туршлагаас үзэхэд: хотныхоо хөл дүү хорголыг өглөө бүр арилгаж тусгай газар овоолж хатаагаад дараа жил хэрэглэдгийн гадна, хаваржаа өвөлжөөнөөс гарахдаа бууцаа гишгэж сийрүүлээд орхидог байна.

Хонио улдах юмуу туурайны нь орчмын үс халцарч муудвал тарваганы, эсвэл адууны тосыг давс, тогооны хөөтэй хольж түрхэж эмчилдэг байна.

Тэрчлэн нэмэгдэл тэжээлийг зохих норм хэмжээгээр нь зөвөөр бэлтгэж хэрэглэх, гамтай зарцуулахад онцгой анхаарах хэрэгтэй.

Өвсийг төлөг, борлонд өдөрт 1,5—2 кг (1-2 хормой), тугал бяруунд 3—4 кг (1-2 тэвэр)-ээр өглөө оройд өгнө.

Төрөл бүрийн үр тарианы сүрэл шимт чанарын хувьд харилцан адилгүй байдаг.Тарианы сүрэл дотроос хушуу будааны сүрэл шимт чанараар 2 кг өвстэй тэнцүү байна. Сүрлийг малд янзлаж өгвөл улам ашигтай.

Сүрлийг хэрчихдээ үхэрт 2-3 см, адуунд 1-2 см хиртэй хэрчиж өгнө. Сүрлийн амт чанарыг сайжруулахын тул 1 кг хэрчсэн сүрэлд 1 л бүлээн ус хийж сайн дэвтээгээд таана мангир, хөмлийн сорс, аги, няцалсан үр тарча нэмж өгвөл маш тохиромжтой.

Ингэж бэлтгэсэн сүрлийг өдөрт бод малд 2-3 кг-аар өгнө.

Үр тарианы зүйлийг бог малд 0,5 кг, төлөг борлонд 100—300 гр, үхэрт 1.5-2 кг хиртэй өгөхөд болно. Үр тариаг бяцалж жижиглээд дээрээс нь бүлээн ус хийж дэвтээж өгнө. Эсвэл хавтгай том саванд үр тариагаа нимгэн үеэр хийж дээрээс нь бүлээн ус хийж чийглээд дулаан газар тавихад 10-аад хоноод соёолохоор нь хэрэглэвэл маш тохиромжтой юм.

Хивгийг бод малд 2—5 кг, бог малд 0,5-1 кг-аар чийглэж, эсвэл эсгэж өгнө. Ядарсан малд тарвага адууны тостой хольж багсарч өгөхөд ашигтай.

Ахмад малчид амьтны гаралтай болон өөрсдийн бэлтгэсэн гар тэжээлийг өргөн хэрэглэж эцэж ядарсан, хөгшин ба хээлтэй мал, төлөг борлон, бяруугаа тэжээж онд бүрэн мэнд оруулж ирсэн баялаг туршлагатай билээ.Үүнд; Ядарч муудах төлөвтэй төлөг борлон, хөгшин малд адууны өөхийг өглөө оройд хэрчмээр, шар тос, чөмөг, тарваганы тос зэргийг өдөрт хоолны халбагаар 2-3 удаа өгдөг. Идшэнд хэрэглэж байгаа эрүүл адууны цусыг түмпэнд хуурч хатаагаад гурил болгон хадгалж давстай бүлээн усанд уусган бодод 40-50 грамм, бог малд 20-30 граммаар уулгадаг.

Адуу, үхрийн элгийг шүүрхийгээр нь бодод 50-60 гр, бог малд 20-25 гр-аар өглөө оройд өгдөг.

Түүнчлэн махны шөл, аарц, давстай хар цай,тосны гүзээ, таанын сорс, малын сэвс, адууны хомоол, тарваганы ходоод зэргийг өргөн хэрэглэдэг.

Хужирыг бод малд хоногт 60—70 гр, бог малд 15-20 гр-аар бодож өгнө.

Малыг услахгүйгээр нэмэгдэл тэжээл өгсөний ашиггүй юм.

Хоногт адуу 50-70 л, саалийн үнээ 40-50 л,хонь ямаа 3,5-5 л ус уух шаардлагатайг эрдэмтэд тогтоожээ. Малыг дан цасаар ундаалах нь малд усны шаардлагыг бүрэн хангаж чаддагүй учир булаг,харз, худгийн усны аль нэгээр услаж байх нь чухал юм.

М. Самдан

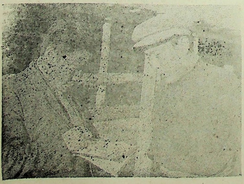

Алтанбулаг сумын Монгол—Солонгосын найрамдалт „Хөдөлмөр" нэгдлийн хамт олон нэгдэлчдийн 10 жилийн ойг угтаж энэ онд барих хашаагаа бүрэн дуусгав.

Энд олон хашаа чанар үзэмж сайтай болсны дээр Балдан ахлагчтай өвгөчүүлийн бургасаар сүлжиж хийсэн хашаа аймгийн үзлэгт онц дүн авлаа.

Зураг дээр: Хашаа хүлээн авах аймгийн үзлэгийн комиссын дарга Н. Хандсүрэн сумын нарийн бичгийн дарга Бат-очирт уг хашааны онц гэсэн үнэмлэхийг гардуулж байна.

Гэрэл зургийг Х. Аръяажав

Хөдөлмөрчдийн хууль эрхийн мэдлэгт

ӨМГӨӨЛӨГЧ, ӨМГӨӨЛЛИЙН ҮГ

Шүүн таслах эрхэн харилцааны нэг субъект нь өмгөөлөгч мөн. Өмгөөлөгч нь бүх шатны шүүн таслах ажиллагаанд оролцохдоо өмгөөлүүлэгчийн хууль ёсны эрхийг хангах бүрэн үндэс бүхий мэдэгдэл хийж, хүсэлт тавих замаар өмгөөлөх эрхээ биелүүлдэг.

Өмгөөллийн үг, өмгөөлүүлэгч этгээдийн холбогдож байгаа хэрэгт хууль цаазны талаар нарийн судалгаа хийж, бүх талаар нь задлан шинжилж, тодорхой дүгнэлт хийсний үндсэн дээр гэмт хэрэг, зөрчлийн шалтгааны мөн чанарыг үнэн зөв тогтооход тусалдаг. Үндэслэл бүхий сайн бэлтгэгдсэн өмгөөллийн үг нь шүүн таслах ажиллагаанд туслалдаг төдийгүй хүмүүжил, сурталчилгааны гүн их нөлөөтэй байдаг билээ.

Өмгөөлөгчөөс шүүх хуралд хэлж байгаа үг, тавьж байгаа санал нь үйлдэгдсэн гэмт хэрэг, түүнд өмгөөлүүлэгчийн оролцсон байдал, хуулийн зан чанар зэргийг харьцуулан тодорхойлсон албан ёсны мэдэгдэл юм. Харин өмгөөлөгчийн саналыг шүүхийн шийдвэр тогтоолд хир зэрэг тусгасан нь шүүгчдийн бүрэн эрх мөн. Өмгөөллийн үг утга төгөлдөр, хууль ёсны үндэслэлтэй, хэллэгийн хувьд эрэмбэ дараатай,ойлгомжтой, хурц тод байвал зохино.

Өмгөөллийн үг нь уул хэргийн материал, яллагдагчтай уулзаж танилцсан байдал, шүүх хурлын явцад олдсон баримт сэлт болон өмгөөлүүлэгчийн хувийн байдалтай холбогдсон материал зэрэг бодит судалгаанд тулгуурлах ёстой.

Өмгөөлөгч нь шүүгдэгчид сонгосон ял, нэхэмжлэлийн хэмжээнээс хальж уг хэрэгт үл хамаарах нотолгоо гаргах ёсгүй. Өмгөөлөгч өмгөөллийн үгээ заавал бичгээр бэлтгэж хэлэх ёстой.

Өмгөөлөгч зөвхөн хохирсон этгээдийн хохирол, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх хууль ёсны хүсэлт шаардлага тавихаас биш шүүгдэгч этгээдэд ямар ял ноогдуулах тухай заах ёсгүй.

Өмгөөллийн үгийг чанартай сайн бэлтгэж, хөнгөтгөх, цагаатгах бүх учир байдлыг тодруулахын тулд гэрч, шинжээч, шүүгдэгч, нэхэмжлэгч, хариуцагч, хохирогчийг шүүхээс байцаахад өмгөөлөгч оролцох явдал их ач холбогдолтой байдаг юм.

Өмгөөллийн үг нь өмгөөлүүлэгчийн мэдүүлгээс зөрж болохгүй. Түүнчлэн хэргийн байдлаас тасархай, судалгаа дүгнэлтгүй зөвхөн «анхны үйлдэл», «гэнэн томоогүй» гэх мэт гуйвар дайврын чанартай буюу эсвэл таавар дүгнэлт байж болохгүй.

Өмгөөллийн үгийг урьдчилан сайн бэлтгэх нь өмгөөлөгчийн заавал биелүүлэх үүрэг мөн.

Иймийн тулд уул хэргийн байдалтай нухацтай танилцаж, зохих ойлголт авсан байх хэрэгтэй.

Өмгөөллийн үг нь өмгөөлөгчийн ажиллагааны хууль ёсны үр дүн, албан ёсны бичиг баримт мөн.

Шүүх хуралд өмгөөлөгчөөс бэлтгэж хэлсэн үг уул хэрэгт хавсрагдан үлддэг юм. Уг хэргийг дээд шатны шүүх болон эрх бүхий бусад газраас хянаж, хэргийн процессийг судлахад өмгөөллийн үг чухал ач холбогдолтой байдаг.

Өмгөөллийн үг, сонсогч олныг итгүүлэн нөлөөлж чадахуйцаар хурц тодорхой, ойлгомжтой,энгийн соёлч байх шаардлагатай. Тэгэхдээ ямарч ул үндэслэлгүй хоосон цэцэрхэл, хэтрүүлэл нь өмгөөллийн нөлөөлөх чадлыг бууруулдагийг анхаарах хэрэгтэй.

Өмгөөллийн үг, удиртгал, учир байдлын тодорхойлолт, хууль ёсны дүгнэлт, хүсэлтийн хэсгүүдээс бүрдсэн байдаг. Өмгөөлөгч уг хэргийн талаар социалист эрхийн ухамсрыг удирдлага болгож, өөрийнхөө судлаж, бодож, дүгнэсэн саналаа шүүх хуралд чөлөөтэйгээр мэдэгдэх эрхтэй. Гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдийн хувь заяаг төрийн нэрийн өмнөөс шүүх зөв шийдэхэд өмгөөлөгч хүн биетэй туслалцаа үзүүлэх эрхэм үүрэг гүйцэтгэж байгаагийн хувьд эрхийн шинжлэх ухааны өндөр мэдлэг, социалист эрхийн ухамсартаа түшиглэн гэмт үйлдлийн байдалд зөв үнэлэлт, дүгнэлт өгч чаддаг, өөрийнхөө сэтгэгдлийг өмгөөллийн үгээр илэрхийлэн шүүгч олон түмэнд ойлгуулж чаддаг байх хэрэгтэй.

Хуульч Л. Нарангуа

Товчхон

Саяхан Алтанбулаг сум нэгдлийн тайлан сонгуулийн хурал болов.

Тус тайлангийн хурал дээр олон хүн санал шүүмжлэл гаргаж,хоньчин Наваанданзан 1970 онд хашаа худаг тус тус нэгийг барьж Өнжүүл сумын хоньчин Ажваагийн туршлагаар хотгүй отор хийх үүрэг амлалт авав.

Ш. Динам